

ISSN 2181-7839

XALQ TA'LIMI

PUBLIC EDUCATION

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
XALQ TA'LIMI VAZIRLIGINING
ILMIY-METODIK JURNALI

SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL
MINISTRY OF PUBLIC EDUCATION OF THE
REPUBLIC OF UZBEKISTAN

6
2021
Maxsus son

www.pubedu.uz



<https://t.me/xalqtaлимijn>



ISSN 2181-7839

XALQ TA'LIMI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA'LIMI VAZIRLIGINING
ILMIY-METODIK JURNALI

Muassis:

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi

PUBLIC EDUCATION

SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL
MINISTRY OF PUBLIC EDUCATION OF THE
REPUBLIC OF UZBEKISTAN

6

2021

(Maxsus son)

Jurnal 1918-yil dekabr oyidan chiqib boshlagan
O'zMAA tomonidan 2013-yil 4-martda qaytadan ro'yxatga olinib, 0104-raqamli guvohnoma berilgan.

TOSHKENT



TAHRIRIYAT

4 Ta'lim-tarbiya, ilm-fan – millatni buyuk qiladi



TA'LIM VA TARBIYA NAZARIYASI

- S. Turg'unov, D. Akmalova 6 Oliy ta'lim muassasalarida pedagogik jarayonlarni tashkil etish va boshqarish jarayonlarini takomillashtirish strategiyalari
- M. Saidova 13 Ta'lim islohotlari yangi bosqichda
- Z. Isaqova 16 Yangi O'zbekiston – ma'naviy yangilanish: mavjud muammolar va istiqboldagi yechimlar
- G. Narzullayeva 21 Oila munosabatlarda gender tengligiga erishishning muhim tomonlari
- S. Mirzaxolov 25 Mustaqillikning o'ttiz yilligi – yosh tadbirkor kadrlarni tayyorlash sohasidagi islohotlarning tarix sahifasida aks etishi



TA'LIM VA TARBIYA METODIKASI

- G'. Tajibayev 30 Boshlang'ich sinflarda chet tilini o'rganish va o'rgatishning maqsad va natijalari
- H. Najmiddinova 35 Matematik tafakkur: u qachon va qanday shakllanadi?
- R. Dehqonov, Sh. Abdullayev, S. Mamatqulova 40 "Tovarlar kimyosi" fanini o'qitishning zarurati va dolzarbligi
- I. Zaxidov 44 Fizika fanini o'qitish va uning uzviylik bilan bog'liqligi
- R. Ikramov, R. Jalalov, X. Muminov, A. Ergashev 48 Amorfi yarim o'tkazgichning zonalararo yutilish spektrini kubo – grinvud formulasida hisoblash
- I. Islomov 54 O'zbek tili geografik terminlarida polifunksionallik
- G. So'fiboyeva 59 Boshlang'ich sinflarda geometrik materiallarni o'rgatish metodikasini takomillashtirish
- D. Kuliyeva 64 Forscha fe'llar leksikasi ("kodeks kumanikus" qo'lyozmasi misolida)



ZAMONAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYALARI

- M. Sobirova 73 Yangi O'zbekistonda integratsiyalashgan texnologiya asosida insonparvarlik tarbiyasini berish
- U. Fayzullayev 79 Kichik biznes – yoshlarni hayotga tayyorlashning muhim yo'nalishi



TA'LIM SIFATI: MAZMUN VA MOHIYAT

- U. Babaxodjayev, O. Ismanova 81 Akademik litsey va ixtisoslashgan maktablarda fizika fanini o'qitish sifatini oshirish usullari
- M. Raximova 87 Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishning diagnostik usullari



JISMONIY TARBIYA VA SPORT

- B. Madaminov 93 Jismoniy madaniyat va sportning inson kamolotiga erishishdagi ahamiyati

Mahbuba SOBIROVA,

Namangan davlat universiteti, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent

YANGI O'ZBEKISTON INTEGRATSIYALASHGAN TEXNOLOGIYA ASOSIDA INSONPARVARLIK TARBIYASINI BERISH

Annotatsiya

Maqolada mavzuning tanlanish asosi va dolzarbligi yoritilgan. Mavzuga oid tadqiqotlarga munosabat bildirilgan. Hamkorlik pedagogikasi bo'yicha NamDU tajribasi sharhlangan. Boshlang'ich, o'rta bo'g'in va akademik litseydagi til ta'limida integratsiyalashgan ta'lim texnologiyasi asosida insonparvarlik tarbiyasini berishning metodik imkoniyatlari ko'rsatilgan hamda ilmiy asoslangan xulosalar berilgan.

Kalit so'zlar. Insonparvarlik tarbiyasi, integratsiya, hamkorlik pedagogikasi, integratsiyalashgan dars tuzilishi, til ta'limini boshqa fanlarga bog'lash, o'quv jarayonini insonparvarlashtirish.

В статье объясняет основу и актуальность выбранной темы. Были даны ответы на исследования по теме. Комментируется опыт НамГУ в педагогике сотрудничества. Показаны методологические возможности преподавания гуманитарного образования на основе интегрированной образовательной технологии в языковом обучении в начальных, средних и академических лицеях, даны научно обоснованные выводы.

Ключевые слова. Совместная педагогика, гуманитарное образование, интеграция, интегрированная структура урока, увязка языкового образования с другими дисциплинами, гуманизация образовательного процесса.

Explains the basis and relevance of the topic selection. Responses were given to research on the topic. The experience of NamSU in the pedagogy of cooperation is commented. Methodological possibilities of teaching humanities education on the basis of integrated educational technology in language education in primary, secondary and academic lyceums are shown, and scientifically based conclusions and recommendations are given.

Key words. Collaborative pedagogy, humanities education, integration, integrated lesson structure, linking language education to other disciplines, humanization of the educational process.

O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida "Yosh avlodning ijodiy va intellektual salohiyatini qo'llab-quvvatlash va ro'yobga chiqarish, bolalar va yoshlar o'rtasida sog'lom turmush tarzini shakllantirish" kabi muhim vazifalar belgilab berildi. Bu esa ta'lim samaradorligini oshirishda integrallashgan o'qitish texnologiyalaridan foydalanish mazmuni, didaktik va metodik talablarni, tashkiliy faoliyat shakllarini aniqlashtirishni taqozo etadi. Ta'lim muassasalarida o'rganiladigan fanlar sirasiga ijtimoiy fanlar (tarix, madaniyatshunoslik, sotsiologiya, psixologiya, filologiya va boshqalar)ning kiritilishini, insoniylashtirish tushunchasi esa shaxs va uning faoliyatiga nisbatan ijobiy yondashuvni anglatadi. Boshqacha aytganda, insonparvarlik – inson va jamiyat o'rtasida yuzaga keluvchi munosabatlar jarayonida inson omili, uning qadr-qimmati, sha'ni, or-nomusi, huquq va

burchlarini hurmatlashga asoslanuvchi faoliyatni tashkil etish jarayoni bo'lsa, insoniy-lashtirish "barcha sharoitlar inson va uning kamoloti (taraqqiyoti) uchun" degan g'oya asosida tashkil etiluvchi faoliyat jarayoni sanaladi.

DTSda belgilangan vazifalar asosida umumiy o'rta ta'lim sifatining tubdan oshirishi, muhim va talab yuqori bo'lgan fanlar: chet tillar, informatika, matematika, fizika, kimyo va biologiya fanlarini chuqurlashtirilgan tarzda o'rganishning tashkil etilishida fanlararo aloqadorlik va integrativ yondashuvdan foydalanish ta'lim sifatini rivojlantirishning kafolatli omili sanaladi.

Ma'lumki, umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'qitiladigan fanlar o'zining spetsifik vazifasiga ega. O'quvchilarning notiqlik jihatlarini o'stirishda ona tili va adabiyot fanlari, aqliy yetuklikka erishishida matematika turkumidagi fanlar, jismonan sog'lom bo'lishida jismoniy tarbiyaning, tabiatni sevishida tabiiy fanlarning, ijodkorlik qobiliyatlari va grafik bilimlari rivojlanishida rasm, chizmachilik fanlarining o'mi beqiyos.

Integratsiya – 1) lot. Integratio – tiklash, qaytadan boshlash, to'ldirish; 2) fanlarning yaqinlashishi, o'zaro bog'lanish jarayoni degan ma'nolarni anglatadi.

Tadqiqotchi B.S.Abdullayeva ham fanlararo aloqadorlikni quyidagi turlarga ajratadi: 1) mazmunli; 2) operatsion; 3) metodik; 4) tashkiliy. B.Abdullayeva ta'kidlaganidek, ko'nikma, malakalar fikrlash operatsiyalari orqali o'quv-tarbiya jarayonini tashkil etadi.

Ta'lim-tarbiya jarayonida integratsiyalashgan texnologiyalarni qo'llash, avvalo, pedagogik munosabatlarni insonparvarlashtirishni talab etadi. Chunki ta'lim jarayonini insonparvarlashtirish va demokratizatsiyalashni amalga oshirmay turib, qo'llangan har qanday texnologiya kutilgan samara bermaydi.

Prezidentimizning 2020-yil 6-noyabrdagi "O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni ziyolilarning katta va keng qatlamini sanalgan o'qituvchilar manfaatlarini himoya qilishga, ularning obro'-e'tiborini yanada mustahkamlashga qaratilgani bilan ahamiyatlidir. Bu borada ko'plab oliygohlar qatori Namangan davlat universitetida olib borilayotgan ishlarni ham namuna qilsa arziydi. Ta'lim sohasidagi davlat siyosatida oliy ta'lim muassasalari va umumta'lim maktablari o'rtasidagi uzviylikni ta'minlashga hamda pedagogik munosabatlarni rivojlantirishga o'quv yili davomida e'tibor qaratildi. Namangan davlat universitetidagi yetuk olimlarning rahbariyat tashabbusi bilan viloyatning chekka-chekka maktablariga biriktirilishi, "Olimlar kuni", "Hayot saboqlari", "Kafedralar soati" kabi ko'plab dolzarb mavzularda seminar va ochiq muloqotlar o'tkazilishi, professor-o'qituvchilarning maktablarda mahorat darslarini reja asosida o'tib borishlari, to'garaklar ishini jonlantirishlari, maktablardagi fan o'qituvchilarining malakasini oshirish va sifat tarkibini yaxshilashga ko'maklashuvi, yuqori sinf o'quvchilari uchun ularning qiziqish va qobiliyatidan kelib chiqib, maktab huzurida oliy ta'lim muassasalariga kirish sinovlariga tayyorlov kurslarining tashkil etilishi, sanab o'tilgan jarayonlarda faol qatnashgan universitet professor-o'qituvchilarini o'quv yili davomida moddiy va ma'naviy rag'batlantirilishi, maktablarning texnik bazasini mustahkamlashga amaliy yordam berilishi aslida ulug' maqsadlarimiz davomchilari bo'lgan yoshlarni bilimli qilish, milliy qadriyatlarimizga sodiq bo'lish ruhida tarbiyalab, ularning yurtparvar, xalqparvar, insonparvar bo'lib voyaga yetishida muhim o'rin tutadi.

Integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning kommunikativ kompetentligini shakllantirish texnologiyasi borasida izlanish olib borgan X.Yulbarsova fanlarning nazariy taraqqiyotida differensial holat ham mavjud bo'lishini, integratsiya esa amaliyotda o'zaro bog'liqlikni bildiradi va u jarayonning ijtimoiy, pedagogik-psixologik ahami-

yatini yanada orttirishini ta'kidlaydi.

Eng avvalo, integratsiyalashgan darsni loyihalashda mavzular uyg'unligiga e'tibor qaratiladi. 1-bosqich tayyorlov bosqichi bo'lib, bunda oldindan o'quvchilarga integratsiyalashtirilayotgan fanlar aytiladi. Ular shu predmetlar bo'yicha uyg'un mavzularga tayyorlanib kelishadi. O'qituvchi fanlar va mavzularni birlashtirib, dars loyihasi yarata-di. Sinf o'quvchilariga ixtiyoriy tarzda guruhlariga bo'linishlari va tayyorgarlik ko'rishlari aytiladi. 2-bosqichda maqsadlar zamonaviy pedagogik texnologiya yordamida amalga oshiriladi. 3-bosqichda integratsiyalashtirilgan predmetlar va mavzular umumlashtirila-di va 4-bosqichda o'quvchilar baholanadilar.

Integratsion darsning mazkur tuzilmasini ta'limning turli bosqichlariga – boshlang'ich, o'rta, o'rta maxsus va hatto oliy ta'lim bosqichlariga ham tatbiq etish mumkin.

Boshlang'ich sinflarda ta'lim-tarbiya mazmunining zamon talabi darajasida takomillashtirilishi yoshlarning ma'naviy barkamol shaxslar bo'lib yetishishida asosiy omillardan hisoblanadi. Buning uchun o'qituvchilarning integratsiyalashgan ta'limni tashkil etish bo'yicha ilmiy, pedagogik, metodik tayyorgarligini ta'minlash hamda integratsiyalashgan texnologiyalardan foydalanish malakalarini takomillashtirish talab qilinadi. Boshlang'ich ta'lim jarayonini integratsiyalashni ta'minlash bir qator pedagogik imkoniyatlarni vujudga keltiradi. Fanlarning o'zaro aloqasi bir-birini to'ldiradi.

Har qanday integratsiyalashgan darsda asosiy ustuvor fan bo'ladi, atrofidagi fanlar esa maqsadni amalga oshirish uchun vosita bo'ladi, lekin shunday bo'lsa-da, barcha fan o'z mustaqilligiga ega bo'ladi va darslikdagi material to'liq qamrab olinadi. Masalan, matematika fanidan bo'lish amali qiyin bo'lganligi sabab uni o'quvchilarga tushuntirishning qulay va oson yo'li taklif qilinadi. Matematika fanidagi mavzuni o'qish darsligidagi ertak bilan hamda Atrofimizdagi olam va Texnologiya fanlaridagi quyida ko'rsatilgan mavzular bilan integratsiyalashtiriladi.

1-jadval

No	O'qish	Atrofimizdagi olam	Texnologiya
	Navro'z bayrami	Bahorgi tengkunlik. Navro'z bayrami	Navro'z bayramiga tabrik-noma tayyorlash

Bu jarayon davomida tashkil qilingan qisqa suhbatlar, savol-javoblar, "Aqliy hujum" usullari asosida o'quvchilarga insonparvarlik g'oyalarini singdirish mumkin. Bu o'rinda o'quvchilar e'tibori o'qituvchi tomonidan aytiladigan quyidagi fikrlarga va insonparvarlikka yo'naltiriladi.

Qadrli o'quvchilar, har faslning o'ziga xos bayramlari bor. Masalan, bahor faslida Navro'z bayrami o'tkaziladi. Mana shunday paytlarda farzandlarning marhum ota-onalari oldidagi burchi hamda vazifalari yanada ko'payadi. Yoshlar o'tganlarning xotirlariga ma'lum bir ishlarni qilishi, ulug' ayyom arafalarida keksalarni, qarindosh-urug'larni yo'qlashi zarur. Ularga doimo mehri bo'lish kerak. Ota-onaga umrlari oxirigacha yaxshilik qilish, vafot etgan otaning yoki onaning do'sti bilan aloqani uzmaslik, kasal kishidan tez-tez xabar olish zarur.

Keyingi yillarda o'rta bo'g'inda o'qitiladigan ona tilini boshqa fanlarga bog'lagan holda o'qitish ishlariga ham alohida diqqat qaratilmoqda. Bu bejiz emas, albatta. Negaki, ona tili bu bosqichda barcha fanlarni o'zlashtirishning asosi, kaliti sanaladi. Ona tili darsliklaridagi deyarli barcha matnlar mazmunini ham grammatikani o'rgatish, ham insonparvarlik ruhida tarbiyalash asosiga qurish bilan birga boshqa fanlarga bog'lash

imkoniyati katta. Masalan, ona tili darsligidagi "O'rin-joy nomlari va ularning imlosi" mavzusini o'tishda tarix va geografiya fanlari bilan bog'lab o'tish bu borada yaxshi natija beradi. Chunki joy nomlari, toponimlar turli davrlarda ijodkor xalqimiz tomonidan yaratilgan bebaho xazinadir. O'qituvchi "O'rin-joy nomlari va ularning imlosi" mavzusini o'tish jarayonida o'quvchilarning o'zlari yashayotgan shahar, guzar, qishloq nomlari bilan bog'liq tarixiy dalillarni o'rganib kelishini oldindan vazifa sifatida topshiradi. So'ng ona tili mashg'uloti jarayonida ana shu to'plangan manbalar asosida matn yozish topshirig'i beriladi. O'quvchi matn yozish uchun ko'plab tarixiy manbalarga, rivoyatlarga murojaat qiladi. O'zi yashayotgan hudud haqida ma'lumotga ega bo'ladi va tarix, geografiya, o'lkashunoslikdan egallagan bilimlarini ona tili darsi davomida mustahkamlaydi. O'qituvchi tuzilgan har bir matnning bog'lanishli ekanligiga va milliy qadriyatlar aks etganligiga, insoniylik singdirilganiga e'tibor beradi.

Ona tili darsliklarida berilgan matnlarning katta qismi o'quvchilarning og'zaki va yozma nutqini o'stirish, ularda mustaqil ijodiy fikrlash va fikr mahsulini nutq vaziyatiga mos holda bayon etish ko'nikmalarini shakllantirish bilan birga ularda yuksak insoniy fazilatlarini tarbiyalash va rivojlantirishga ham yo'naltirilgan. Darslikdagi mashqlarning aksariyati adabiy materiallardan iborat bo'lib, bu holat tilni adabiyot bilan bog'lash imkonini beradi. Masalan, 5-sinf "Ona tili" darsligining 18-betidagi "Alisher bilan bulbul" matni, xalq og'zaki ijodiga bog'lashda shu darslikning "Bilimlar zanjiri" (12-bet), "Ittifoq" (69-bet), "Inson qo'li" (117-bet) kabilarni misol keltirish mumkin. Yoki o'zbek tilidagi ayrim mavzularni o'tishda chizmachilikka bog'lash mumkin. Masalan, unli va undoshlarni tasnif qilishda, aniqlashda chizmalardan foydalanib, taqqoslanadi.

Biologiyaga bog'lashda 6-sinfning 100-betidagi "Keraksiz o't" matnidan; tarix faniga bog'lashda 5-sinfning 24-betidagi "Amir Temur o'giti" matnidan; 6-sinfning 169-betidagi Mirzo Ulug'bek haqidagi matn, 6-betidagi "O'zbek tili ildizlari" matni, "Joy nomlari – tarix muhri" matni, 7-sinfning 8-betidagi "Mahmud Zamahshariy", 55-betidagi "Abdurauf Fitrat", 67-betidagi "Imom Ismoil Buxoriy", 118-betidagi "Sohibqiron" matni, 9-sinfning 99-mashqidagi "Ajdodlar ibрати" matnlaridan unumli foydalansa bo'ladi.

Til ta'limini fanlarga bog'lashda "Kim zukko" o'yinidagi matnlardan ham foydalanish mumkin. Masalan, quyidagi berilgan matnlarning qaysi fanga oidligini tezda topish.

1. Inson yoqilg'ilardan – o'tin, ko'mir, neft, gaz, torf yoqish hisobiga issiqlik olishni o'rgandi.

(fizika faniga oid)

2. XIX asr o'rtalarida sobiq Ashtarxoniylar davlati maydonida 3 ta yangi davlat – Qo'qon va Xiva xonliklari hamda Buxoro amirligi joylashgan edi.

(tarix faniga oid)

3. Xalqimiz qadimdan ildiz mevalar: sabzi, qizilcha, lavlagi, turp, sholg'omdan turli taomlar tayyorlashgan va bugungi pandemiya sharoitida ular inson immunitetini ko'tarishga yordam beradi.

(biologiya faniga oid)

4. Yer sharida oltita materik: Avstraliya, Antarktida, Janubiy Amerika, Shimoliy Amerika, Afrika, Yevrosiyo mavjud.

(geografiya faniga oid)

5. Yon tomondan o'lchab ol, balandlikka teng o'lcham, Davomidan davomin uchdan ikki qismin ham.

Shu nuqtadan agarda yoy chizig'i chizilsa,

Asosiga teng bo'lar uchburchakda kim bilsa.
(matematika faniga oid)

O'zbek tili mantiq fani bilan uzviy aloqadordir. Ularning aloqadorlik tomoni shundaki, har ikkisi ham tafakkur bilan bog'lanadi. Mantiq o'zbek tili grammatika bo'limi bilan bevosita munosabatdadir. Masalan, 6-7-sinflarda so'z turkumlari o'tib bo'linganidan so'ng o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish uchun bir necha savollardan quyidagi tarzda foydalanish mumkin: qaysi so'z turkum turlanmaydi, tuslanadi? Old qo'shimchalarga qaysi so'z turkumi ega? Zamon kategoriyasi qaysi turkumga tegishli? Qaysi so'z turkum yasalmaydi?

Mantiq bilan mavzuni bog'lab o'tish o'quvchilarning yodda saqlash qobiliyatini o'stiradi.

Integratsiyalashgan o'quv kurslari – bir necha o'quv predmetlarini ma'lum bir mavzu va asosiy tushunchalar atrofida birlashuvidan iboratligini nazarda tutib, o'qituvchi o'quvchilarning tayyorgarlik holatini hisobga oladi, ularning psixologik xususiyatlari va qiziqishlarini tahlil qilib ko'radi. Ularning o'quv faoliyati davomidagi duch keladigan qiyinchiliklari integratsiyalashgan ta'limni qo'llashga olib keluvchi sabablardan biri bo'lishi mumkin. Ba'zida o'quvchilarning bir predmetni muvaffaqiyat bilan o'zlashtirishlari boshqa predmetdan olgan bilimlari va ko'nikmalari orqali ham bo'ladi.

Odatda, davrlar o'tishi bilan ma'lum bir tilda so'zlashuvchi etnik guruhlar turli joylarga tarqalib, o'troqlashadi. Mana shu holatga bog'liq mavzularni o'tish davomida o'qituvchi hozirgi o'zbek tilini geografiya fani bilan bog'lab ketishi maqsadga muvofiq. Umumxalq so'zlashuv tili tarkibiga kiruvchi shevaga xos so'zlarni o'rganishda geografiya bilan hamkorlikda ish olib borish yaxshi samara beradi. Dars davomida o'qituvchi umumxalq so'zlashuv tili tarkibiga kiruvchi sheva va lahjalar haqida o'quvchilarga ma'lumot beradi. Yangi tushunchalar haqida ma'lumot berish davomida o'qituvchi talabalarga sheva va lahjalarni bir-biridan ajratib turuvchi geografik maydonlarni kartalashtirishni topshiriq qiladi.

Ona tili darslari jarayonida ana shu o'rganilgan mavzular bo'yicha ssenariylar yozdirish, ijodiy bayonlar tanlovlarini o'tkazish kabi ijodiy ishlar o'quvchilarning Vatanga, elga bo'lgan mehr-muhabbatlarini yanada oshiradi, ular ongiga yuksak ijobiy fazilatlamini singdiradi.

Hukumatimizning ta'lim sohasida qabul qilgan qonunlar matni, Prezident farmonlari matni, milliy istiqlol mafkurasi bilan sug'orilgan matnlar, xalqimizning umuminsoniy qadriyatlarini, tarixiy merosi, madaniyati sharhlangan matnlar til ta'limini fanlararo bog'lashda katta ahamiyatga ega.

Integratsiyalashgan darslarning o'ziga xos yana bir xususiyati shundaki, bu jarayonning o'quvchi shaxsiga yo'naltirilganligidir. An'anaviy darslardan farqli o'laroq integratsiyalashgan ta'lim o'quvchini har jihatdan rivojlantirishga, tarbiyalashga, ijodkorlikka yo'llaydi. Integratsiyalashgan darslarda o'qituvchi ta'lim jarayonini tashkil etuvchi va boshqaruvchi sifatida faoliyat olib borar ekan, o'qituvchi-o'quvchi hamkorligidagi ta'lim jarayonida insonparvarlik tarbiyasini berish imkoniyati kengayadi. Integratsiyalashgan darslar markazida umumlashtirilgan, tizimlashtirilgan holdagi insoniylik singdirilgan o'quv topshiriqlari, savollar turishiga e'tibor qaratiladi. Ular vositasidagi didaktik tahlil va umumlashtirish (analiz va sintez) o'quvchilarni mustaqil izlanishga, fikrlashga, qaror qabul qilishga yo'llaydi. Integratsion jarayon o'quvchilar ijodiy tafakkurining tarkib topishiga imkon yaratadi. O'quv jarayonini insonparvarlashtirish va demokratizatsiyalash asosidagi integratsiyalashgan o'quv jarayoni o'qituvchining o'quvchi bilan ham-

korlik qilishiga imkon yaratadi. O'quvchi shaxsining shakllanishi uni e'zozlash orqali o'z-o'zini rivojlantirishga qulay ijtimoiy va psixologik muhit yaratishga yordam beradi. O'quvchi shaxsiga hurmat tufayli unda o'z-o'ziga ishonch hissi paydo bo'ladi. Insonparvarlashtirish asosidagi integratsiyalashgan darslar o'quvchini o'z fikrini erkin bayon qilishga hamda mustaqil qaror qabul qilishga o'rgatadi.

O'qituvchining ijodkorligi shundaki, ular fan uchun ma'lum, ammo o'quvchi bilmaydigan tomonlarni, avvalo, o'zi loyihalaydi va o'quvchilarini ham shunga undaydi. Modomiki, shunday ekan, o'quvchilarda tafakkur o'stirish uchun modul darslarini tashkil qilish orqali integratsiyani amalga oshirish samarali usul hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, insonparvarlik tarbiyasini berishda integratsion texnologiyadan foydalanish natijasida, o'quvchi til, san'at, tarix, musiqa, adabiyot va boshqa integratsiya qilinayotgan fanlarning qonuniyatlarini chuqur anglaydi, aloqadorlikni bilib oladi. Bu jarayon o'quvchilarni ijod qilishga o'rgatish, izlanishga yo'naltirish, tasavvur, fantaziyani hosil qilish, o'qitishning zamonaviy usullari sirasiga kiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida. /Rasmiy nashr/ O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi. – T.: Adolat, 2017. –22-b.
2. O'zbek tilining izohli lug'ati. –T.: O'zbekiston nashriyoti. 2-qism. 2020. –216-b.
3. Abdullayeva B.S. Fanlararo aloqadorlik turlari haqida //Uzluksiz ta'lim. –2005. №1. –14-b.
4. G'ulomov A., Ne'matov H. Ona tili ta'lim mazmuni. –T.: O'qituvchi, 1995. –38-b.
5. Yo'ldoshev Q. Adabiyot o'qitishning ilmiy-nazariy asoslari. –T.: O'qituvchi, 1996. –151-b.
6. Yulbarsova X.A. Integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning kommunikativ kompetentligini shakllantirish texnologiyasi. Ped.fan.bo'yicha fals. dok. (PhD) diss. – Arzamas, 2020.
7. Abdullayeva N. Boshlang'ich ta'lim samaradorligini oshirishda integratsiyalashgan texnologiyadan foydalanish. Ped. fan. bo'yicha fals. dok. (PhD) diss.. – Namanagan. 2020. –25-b.
8. Sobirova M. Til ta'limini insonparvarlik g'oyalari bilan uyg'unlashtirish. Namanagan davlat universiteti ilmiy axborotnomasi. 2020. Maxsus son. –264-269-betlar.